

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no 's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Colomer, núm. 24.
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell 2 rals al mes.
Fora 8 » trimestre.
Un número sol. 1 »
Anuncis á preus convencionals.

LO BANCH DE SABADELL Á BUENOS AIRES

Acabém de rebre de la capital de la República Argentina un bon nombre de periódichs los quals s' ocupan extensament de la creació de la Sucursal del Banch d' aquesta ciutat en Buenos Aires.

En la impossibilitat de poguer ocuparnos y extractar com se mereixen las importants consideracions y merescuts elogis que ha obtingut la que pot titularse Casa de Sabadell en aquella república y que tan acertadament dirigeix nostre apreciabilíssim amich y distingit compatrieci don Pere Llonch y Font, traduhím á continuació los principals párrafos de un article extensíssim que publica lo reputat diari argentí *La Prensa*, deixant pera un altre dia ab més calma y temps pera fullejar tot quant se refereix á aquest assumpto, lo extractar las oportunas y atinadas consideracions que en elogi dels sabadellenchs en particular y 'ls catalans en general, están fent los periódichs mes importants de la República Argentina.

Véigis are lo que diu *La Prensa*:

La premsa de la capital ha donat compte ab simpatias de la instalació de la sucursal del Banch de Sabadell; pero creyém que 'l públich no está encare enterat degudament del significat d' aqueix fet, que passa barrejat en los successos comercials ordinaris.

Jutjém convenient consignar antecedents y explicacions que demostran la importancia que revesteix aqueixa iniciativa, destinada á un desenrotllo considerable.

No 's tracta d' una especulació bancaria comú, sino de la promoció d' una nova corrent mercantil é industrial argentina-espanyola, sèria y sólida. Se va á veure que es una institució de crèdit especial, que compra

material ab destí á las indústrias fabrils, fomenta sos consums y proporciona recursos als fabricants y comerciants lligats ab ells.

Sabadell es una ciutat eminentment fabril, d' unas 25,000 ánimas situada á poch més d' una hora de ferro-carril de la bella, laboriosa y rica capital de la Catalunya—Barcelona—, empori comercial culminant d' Espanya.

No hi ha en Catalunya un centre de teixits de llana més important que Sabadell. Es una població quals aptituts fabrils remontan á una llunyana antiguetat, gracias á lo qual la massa posseheix una competencia industrial valiosíssima, que per si mateixa es una font de riquesa pública.

A aqueixa població perteneix la sucursal del Banch de Sabadell que acaba d' instalarse á Buenos Aires.

¿Quins son sos propòsits?

Los teixits d' aqueixa localitat, ventatjosament coneguts, tenen son mercat á Espanya mateix, de manera que al exterior surten los excessos, en petita proporció relativament.

Ab la aptitud d' aqueixas poblacions, ab la experiencia dels fabricants y ab l' esperit emprendedor peculiar del catalá, la producció fabril podria desenrotllarse notablement, si se li obrissen novas plassas consumidoras al extranger.

L' any 1881 lo vehinat de Sabadell resolgué crear un Banch, exclusivament pera la satisfacció de sas necessitats locals de crédit.

Se fixá 'l capital en 10.000,000 de pessetas, ó sian, 2.000,000 de pessos or de nostra moneda: s' emeteren 15.000 accions de 500 pessetas cada una que foren suscritas en lo vehinat, sense preferencias, ni ventatjas pera ningú.

La institució va naixer aixís del carinyo y de la sang del poble de Sabadell, voltada del interés y de las simpatias de tots.

Es l' únich Banch europeu, de que tinguém noticia al ménos, ahont se fassi crédit personal verdaderament, donchs allí 's presta á la honradés de la firma, sense necessitat de garantias de valors cancionats.

Lo Directori va decidir fa un any y mitj próximament fundar una sucursal á Buenos Aires, á qual fi reforsá sas caixas emetent las 5.000 accions de 500 pessetas que conservava, logrant colocarlas ab un premi de 20 per 100.

¿Y á quinas miras respón aquesta sucursal?

Aquest es lo punt que imprimeix á la iniciativa sa més gran trascendencia.

Lo Banch de Sabadell necessita pera servir á sa clientela sobre 7.000 fardos de llana per any, dels quals las 6/8 parts procedeixen de la República Argentina; pero, apesar de la comunitat d' idioma entre argentíns y espanyols, aquets últims deuen aprendre francés pera comprar nostras llanas.

Es un fenómeno comercial curios.

Lo Banch poseheix un establiment industrial á Herault (Fransa) pera rentar las pells, qual producte introduheix en aqueixas condicions á Espanya.

Los talers catalans, per consegüent deuen pagar á la Fransa intermediaria la ganancia que li deixa 'l comers de llanas ab la República Argentina.

¿Y perpué no portarlas directament?

Per la falta de las relacions directas, qual obertura 's proposa la sucursal qual recent instalació celebrém.

Pero, existeix altra rahó, que ni 'l públich ni 'l Govern argentí coneixen.

En virtut del tractat de comers entre Espanya y Fransa, las llanas rentadas de la última pagan per dret d' introducció á la primera 15.20 pessetas pels 100 kilos, essent aixís que las llanas brutas argentinas están gravadas ab 12 pessetas en igual pes. Y com lo rendiment de la llana bruta argentina es de 1/3 aproximadament, resulta que l' impost en lo mateix estat que grava á la francesa, correspon á 25 pessetas; aixó es, la nostra paga 'l doble.

En Desembre próxim vens lo tractat iber-francés, y seria molt convenient que nostra diplomacia gestionés á Madrid una modificació, que deixi las llanas de procedencia francesa y argentina en análogas condicions aranzelarias. En aixó están interessadas Espanya y la República Argentina mancomunadament; y encara diríam que l' interés espanyol es mes viu porque sa industria fabril paga més alta la materia prima de sos talers, debent no obstant competir ab sos productes en los mercats universals de consum ab los mateixos paissos que li venen

La sucursal del Banch de Sabadell, donchs, se proposa estrenyer las relacions mercantils entre Espanya y nostre país mirant de fer l' envió directe ds nostras llanas als talers espanyols, eliminant al intermediari.

Además d' aqueixas operacions, la sucursal es casa de consignacions dels teixits espanyols; es abundant y variat lo mostruari que ostenta en sa casa.

Aqueix comers d' importació de telas espanyolas, apoyat per lo crédito bancari y per lo poder moral d' un Banch, aixís com las exportacions de la materia prima nostra, son duas corrents fecondas destinadas á un gran desenrotllo.

Introduhíts los teixits catalans en los consúms argentins en escala considerable, cosa fácil ab l' impost que l' intercanvi rebrá ab la sucursal bancaria, las fábricas engrandirán lo radi de sa producció en crescudas proporcions.

L' acostarse intimament de nostre país ab centres industrials y fabrils

com Catalunya, especialment, te d' ésser en gran manera profitós pera aquest país, que tot just comensa la vida de la transformació en las obras de la naturalesa.

Lo Banch de Sabadell, desenrotllanse sobre bases tan sólidas, com son los nobles negocis á que 's consagra, en un país nou com aquest, plé de recursos, y al mateix temps, marxant ab lo pas mesurat y ab la prudencia peculiar de la sang que porta y de las costúms que ho presideixen, está cridat á pendrer molt vol y á adquirir una alta personalitat en lo mon dels negocis del Riu de la Plata.

En 10 anys més se veurá que la iniciativa, llansada en plena crisis, lo que demostra la fé que impulsa als banquers é industrials sabadellechs, se transformarán en una poderosa institució de crédit, en gloria y profit de sos duenyos y beneficiats.

Végis, donchs, que no es un fet comú en la vida mercantil lo que 'ns ocupa, sino la llevar de las grans industrias, que desprenen relacions comercials de magnitut, que estrenyen als pobles per los vinculs incomparables del treball y las mútuas conveniencias.

Aqueixas son las vinculacions que desitjém pera nostre país.

Presentém á la meritoria y honorable empresa 'l vot de nostras simpatias, que li tributém en la persona de son representat aquí, fundador de la sucursal, lo distingit senyor Llonch, format en la direcció de la casa central de Sabadell.

OBSEQUI A GUIMERÁ

Com anunciarem oportunament, lo passat dilluns se celebrá en lo Restaurán Colon de Barcelona lo banquet ab que los literats y regionalistas de Catalunya, obsequiarem al eminent poeta trágich D. Angel Guimerá per lo triomf obtingut á Madrit ab sa obra *Mar y cel*.

Las sis grans taulas preparadas al efecte no eran prou pera 'l gran número de comensals que hi concorregueren, tenint d' açudir á improvisarne d' altres pera donar cabuda á la numerosa concurrència qu' arribava próximament al número de dos cents.

Entre 'ls comensals si veyan als principals literats y artistas de Catalunya, aixís los residents á Barcelona com també de diferentas de sas comarcas, una numerosa representació de societats catalanistas, literarias y artísticas la premsa de Barcelona y tota la premsa catalanista.

Ocupava la presidencia lo Sr. Guimerá, qui tenía á sa dreta á don Joan Permanyer, D. Ramon Picó y Campamar, D. Joseph M.ª Vallés y Ribot, y á la esquerra al celebrat poeta D. Frederich Soler, senyor

López Bernagossi y Sr. Barrio-Nuevo y altres representacions de diferentas corporacions.

L' acte prometia revestir lo caracter d' un aconceixement, y aixís resultá en realitat.

Arribada l' hora dels brindis s' aixecá lo docte catedrátich de la Universitat de Barcelona D. Joan Permanyer, actual president de la «Lliga de Catalunya», qui manifestá haver tingut la íntima satisfacció de presenciar lo grandíós éxit de *Mar y Cel* á Madrit, éxit obtingut sense preparacions de cap mena, cosa extranya en aquestos temps en que las influencias poden més que 'l mérit intrínsech y las bellesas de las obras literarias y artísticas que 's donan al fallo del públich. Aquesta vegada l' éxit ha sigut franch, y puch assegurar, deya 'l senyor Permanyer, que Guimerá en aqueulls moments, mentres recullía los llores de la victoria no pensava més qu' en Catalunya y en los ideals del catalanisme, en qual tasca ha consagrat tota sa vida.

Las últimas paraulas del Sr. Permanyer foren acullidas per una nùtrida y expontánea salva d' aplausos.

A continuació brindá lo Sr. Iracheta que ho feu en nom dels poetes y literats de la terra americana, y saludá al Sr. Guimerá ab lo nom de Shakeaspeare del sigle XIX.

D. Joseph Blanch brindá per lo triomf de *Mar y cel*, y fa vots perque 'l mateix públich que en aquesta ocasió ha aplaudit al poeta Shakaesperoniá, pugués aplaudir en la persona de D. Frederich Soler (Pitarra) al poeta calderoniá de Catalunya.

Acte seguit s' aixecá lo Sr. Barrio-Nuevo, qui, manifestant que no sabia parlar, doná lectura de una poesia castellana, alusiva á la obra y al autor de *Mar y cel*, y si be de bonica forma no estém pas gens conformes ab lo seu final. La regió no li dona *nota d' esclussivisme* á la obra del Sr. Guimerá, pero 'n dona y molt marcada de regionalisme, com quedá ben demostrat en alguns dels brindis que seguiren al del Sr. Barrio-Nuevo.

Al aixecarse lo celebrat poeta D. Frederich Soler fou saludat ab una calurosa salva d' aplausos.

Comensá lo Sr. Soler dihent qu' en aquell moment volía consagrar l' aplauso y felicitació entussiasta que li doná quant per primera vegada se representá la seva obra *Mar y cel* en Barcelona. Guimerá ha lograt passar lo Rubicón, que ho es pera nosaltres, pera 'ls catalans, l' Ebro; aixó per si sol ja deu considerarse com un gran triomf, guanyat per Guimerá qu' ha tingut la sort de ser lo primer de ferse aplaudir per un públich molt més entussiasta de sos autors que de las nostres produccions.

Ab aixó, acabá lo Sr. Soler, ha aixecat un arch de triomf á Cata-

lunya per ahont ha passat Guimerá y la seva obra y al jutar-se pera formar-lo 'l pendó de las quatre barras de Catalunya y 'l de las torres y lleons de Castella, han format la creu de Santa Eularia qu' ha sigut sempre l' ideal de nostra pàtria catalana. Lo Sr. Soler fou molt felicitat y aplaudit.

Parlá á continuació lo Sr. Riera y Bertrán que 's mantigué ferm en que 'l triomf de Guimerá es lo triomf de la causa de Catalunya, y del regionalisme espanyol, ja que en l' autor de *Mar y cel*, á qui anomena son vell amich, hi conflueixen una serie de personalitats, per esser poeta lirich y dramàtic á la vegada que periodista catalanista, tot lo qual representá 'l triomf de moltes representacions del regionalisme; acabá brindant per la resonancia del éxit de *Mar y cel* per n' Enrich Gaspar, que 'l traduhí tan admirablement, per la memoria de Rafel Calvo, que per primera volta lo va estrenar traduhit en castellá á Barcelona, pels actors del Teatre Espanyol, que ab sa atinada interpretació han ajudat al bon éxit, pels literats y periodistas castellans, y per En Menendez Pelayo, regionalista consensut lo mateix á Madrit que á Barcelona. Aquest sentit y patriòtic brindis del senyor Riera y Bertrán arrancá aplausos á la concurrencia, que demostrá estar en un tot conforme ab la nota de marcat regionalisme que doná á son brindis lo Sr. Riera.

Al aixecarse lo Sr. Vallés y Ribot se li tributá un aplauso, que s' apressurá á endossar seguidament al Sr. Guimerá. Del brindis entusiasta del Sr. Vallés y Ribot, nos limitarem á consignar que fou elocuent com ho es sempre tant oportunista jurisconsult. Brindá en nom de sos representats del Ampurdá, en lo parlament espanyol, y no cal dir que trobant-se entre catalanistas lo seu brindis fou molt entusiasta per Catalunya y pera 'l moviment regionalista.

Lo senyor Colomer brindá per Guimerá y per los que li oferiren la primera corona de llorer, al representare en lo Teatro Principal de Barcelona, sa primera tragedia *Gala Placidia*.

A continuació parlá nostre estimat Director en representació de los regionalistas de Sabadell, felicitant al poeta trágich, al consensut regionalista y al regenerador de escena pàtria.

Lo senyor Orriols, catalá de naixensa, segons ell manifestá, ho feu en llengua castellana, tal vegada perque cregué qu' aixís fent-ho estava més enmotllat ab la representació que portava de la *Asociación de Escritores y Artístas* de Madrit, de la qual n' es son president lo senyor Nuñez de Arce.

Seguidament s' aixecá D. Ferrán Alsina, á qui la concurrencia saludá ab llarchs aplaudiments. Parla en nom de la *Propaganda Catalanista*, felicita á Guimerá y 's complau de que son geni hagi donat á

coneixer en l' exterior á Catalunya; nosaltres fem propaganda petita, Guimerá la fa gran. Nosaltres anem á unir voluntats, que una volta aplegadas y juntadas per l' amor á la patria, honrarán á la terra que 'ns vegé neixer. Estém en nostre perfecte dret al reclamar que lo que ha donat superioritat á Catalunya, prevaleixi com era avans y més fort encare si pot esser. La associació que represento ve á obrir los ulls als ilusos y somniadors y ensenyar lo verdader camí, als que tenen molt sovint á fior de llavi lo mot de bons patricis, mes per los seus actes sols deuenh considerarse com á fills renegats de la mare pátria.

A Catalunya se l' ha calificada de poble de *mitjanias*, més res ha de fernes tenint bona anomenada en l' extranger y poguem recordar *mitjadies* com lo Doctor Ferrán, present en aquest acte, lo pintor Fortuny y tants y tants d' altres que son y han sigut l' admiració del mon civilisat. També s' ens tatxa d' esclussivistas á nosaltres que aplaudim sense traduhir los dramas castellans, y haventnos de valguer de un traductor perque fills d' Espanya com nosaltres pugan coneixer y aplaudir las nostras obras. Entre 'ls catalans no hi ha altres barreras ni divisions que la dels verdaders y renegats, siguem tots uns, siguem bons fills de la pátria, que d' aquesta manera no haurém de plorar la pérdua de las nostras llibertats, y podrém reclamarlas com los que dirigintse á Joan II se disposavan á donar las vidas, las hisendas y fins la salvació de las sevas ánimas.

No cal dir que al finalisar son brindis lo senyor Alsina ressoná una interminable salva d' aplausos.

Lo senyor Carrera saludá al senyor Guimerá com inspirat escultor que ha modelat en *Mar y cel* una magnífica estatua, qu' ha sapigut vestir admirablement sense perdre cap de sos contorns, lo distingit escriptor valenciá D. Enrich Gaspar.

Lo senyor Sardá parlá en nom dels literats catalanistas y més que tot en nom dels amichs de l' antiga *Gramalla*, aquella humil societat que tributá los primers aplausos á Guimerá, que encara que de poca ressonancia en aquella época eran tant entussiasistas per lo fogosos que de segur que Guimerá los recorda encare y 'ls estima tant com los que se li tribután avuy dia. Feu memoria de la poesia *La guerra*, una de las primeras de Guimerá, dihent que aquella guerra nos havia portat á la present victoria. Calificá al autor de *Mar y cel* de bon *comissionista* que ha donat á coneixer als castellans una nova y admirable producció de Catalunya de lo qual ben necessitats n' estavan ja que l' obra mestra que 'ls ha donat á saborejar ha sigut lo raig de llum pura del matí qu' ha entrat pels finestrals del café cantant ahont s' ha domiciliat lo teatre castellá, espargint aquella atmósfera viciada y corrompuda. Acabá dihent que Guimerá ha probat als castellans que

á mes de saberlos vestir, servíam també pera obrir nous horizons á la seva intel·ligència.

Lo senyor Domenech y Montaner, que fou saludat ab unánim aplauso, digué que l' arbre de la pàtria havia obtingut magnífica acullida en un de sos fruyts, pero que no per aixó devíam olvidar los altres fruyts del arbre com sembla que alguns s' acontentarían, sino que era precis trevallar pera conseguir igual victoria en la totalitat de nostras aspiracions, no fos cás que satisfets tan sols en haver fet simpática la fruyta, nos trasplantessin l' arbre que perteneix per complert á Catalunya.

Brindá per lo triomf del regionalisme, y per l' insigne autor de *Mar y Cel* de qui recordá los inspirats versos de María de Magdala, demostrant que pera ser bons catalans havem de sentir amor per tot l' arbre y no contentarnos ab una fulla.

En mitj d' un aixordador y prolongat aplauso s' aixecá l' il·lustre poeta don Angel Guimerá que digué verdaderamení conmogut: Jo no sé brindar pero sé agrahir. Agraheixo tots los aplausos d' aquí com agraheixo també tots los que se 'm tributaren á Madrid. He tornat á Catalunya sense 'l mes petit remordiment de consciencia, donchs allá com aquí no he tingut d' anar al darrera dels caciques, ni he tingut de pujar las escalas de cap ministeri sollicitant credencials de diputats ó vots del districte: he pujat la escala del Teatro Espanyol acompanyat no més de la meua obra, y al ressonar lo primer aplauso fou mon primer pensament per ma estimada Catalunya.

Dedicá un recort á D. Víctor Balaguer y D. Frederich Soler, y terminá son sentit brindis, dihent que havia lliurat la batalla sortintne victoriós, y sense resultar ferit, lo qual volía dir que portava tota la sanch en sas venas, y que aquesta la guardava pera donarla á Catalunya, sa idolatrada pàtria lo jorn que la necessiti.

Tal fou en resúm la festa dedicada al eminent trágich D. Angel Guimerá, que resultá molt brillant, abundanthi la nota patriótica regionalista qu' ab tanta energía defensa Catalunya.

DISCURS DE GRACIAS

DEL VIS-PRESIDENT DEL "FOMENT CATALANISTA DE BARCELONA", EN NARCÍS FUSTER, EN LA SESSIÓ INAUGURAL DE 1891-92.

Senyors:

En nom de la Junta de Govern d' aquesta Associació se veu obligat qui te l' honor de dirigirvos sa pobre y grollera paraula á dirvos quelcom més, després de las atinadas consideracions y consells que en pró de nostra pàtria vos han dirigit, tots los que en aquesta festa han pres part, consells en pró de la redempció de Catalunya, qu' es lo principal objecte del *Foment Catalanista*.

¡Quán gran ha d' ésser aquesta diada pera 'l *Foment* en que manifesta sas aspiracions, en que fá vots pera 'l pervindre fantassiantlo ma pensa bonich, rialler y expléndit! Y quant importantes aquest acte per la sort de nostra Catalunya, si, com nissaga que s' aplega al escon de sa payral masia per comunicarse sos temors, sas alegrías y sas esperansas, nosaltres també havém vingut á asséurens en nostre escon, ahont com la estampa dels goigs del sant patró que prop de la llar de nostras masías se trova, també hi veyém la imatge de las nostras devocions, l' invicte diputat En Pau Clarís, aquell exemple de patricis, lo gran pare del poble, lo quí desafiant lo poder real aixecá vibrant y potent en lo sí de la Diputació lo crit de guerra, lo crit de rebelió contra la tiranía dels despótichs reys de Catalunya.

Y si en l' escon de nostres masos, al cap vespre si assenta la maynada pera escoltar la veu del avi, quan conta rondallas vellas, fets de atlética forsa, fets de gran prohisme y de santas virtuts cívicas; aixís també nosaltres part integrant de la nissaga catalana, nos havém acoplat pera sentir la veu dels mestres, ab sas gayas cansons, ab sos cantos patriótichs, retrayentnos lo que nostra patria fou, lo qu' es, y 'l pervindre que li espera; y si lo fet del avi en l' escon de la llar á la maynada esmenta, es degut al patriotisme de algun fill de la terra, quina satisfacció ne sent aquell esplet de gent novella, de lo nom d' aquell lloch portarne y ab quin ardiment se fan suposicions, en cas que á ells los passés cosa semblant.

Nosaltres també havém sentit en l' escon de nostra masia la veu dels avis, las veus autorisadas, entre altras, de aquestos dos patricis que fa poch per disort de nostra terra devallaren á la tomba, l' ilustre J. Narcís Roca, lo prós Damás Calvet. Ells, nos han contat uns fets que no tenen res de faula, puig que son evidents per disort nostre, sentint cada día sos efectes, tocant y palpant sa crudel realitat. ¡Qué comparansas y calculs devém fer nosaltres, al igual que la maynada, si enamorats de las cosas de la terra, la volém gran y potentia, com en los millors temps en que la historia escrita ab la sanch dels bons patricis nos esmenta!

Faltariam á una sagrada missió, si 'ls catalans deixessim menyspreuhar l' honra de nostre mare la sempre benvolguda Catalunya; si enamorats de son ayre nos 'n diguesim sos fills, y permetessim que fos objecte com ara, de la burla, del monopoli de certa gent que al jou la te postrada, y encar més criminal fora per part nostra, si dihentnos sos fills, fessim *áli* ab los butxins.

Si 'l catalá encar porta en son cor ensés lo flam del amor pátri, si ayma com á verda-der fill de la nissaga catalana, lo Progrés, distintiu de nostra rassa, los que encar no portan inoculet aquest virus de madrilenyisme y de la centralisació que arreu infecta l' ayre y delma lo terror, si catalans com á fills del sigle XIX volém portarnos, devém emprendre franca y resoltament una nova vía, un radical camí, porque 'ns porti á la llibertat, al benestar y á la vida.

No ha de ser qui te l' honor de dirigirvos la paraula qui vos lo indiqui, regirém l' historia de nostra Catalunya, y quant hi trovém lo benestar d' ahir, ab lo malestar d' avuy, será ben fácil saber lo camí que havém d' emprendre.

Y, gran satisfacció es la de aquest, lo més humil dels catalans que us parla, al veure que 'l *Foment Catalanista* lo forma, lo que 'n diríam l' element obrer y popular de nostra terra, síntoma aquest, que 'ns evidència que l' hora de las grans reparacions s' acosta.

L' obrer, senyors, aquest sér á quí la naturalesa no ha revestit de grandors, l' obre-ve avuy á ingressar en colectivitat si que avans ja hi era, pero espargit, ve repetesch á

posarse decidit en las filas dels bons patricis que ab coratge lluytan per la sort de la volguda pàtria; l' obrer, senyors, que no en va se 'l anomena bras dret de Catalunya, es un dels més poderosos factors que ha de dur lo triomf del Catalanisme que es son propi benestar, porque arriba avuy á enténdrel.

L' obrer y permeteume que aixís anomeni als socis del *Foment*, puig que com á fills de Catalunya y aymants del Progrés, tots ho som, ja del trevall, ja de la inteligencia, es á qui més directament li está confiat l' apostolat del Catalanisme, per ser aquest sa redempció, font de son benestar; ó sino, llegim l' historia, y en ella hi veyém que als trevalls incansables de las classes trevalladoras prompte en Catalunya caygué fet runas lo poder del feudalisme, y mercés al afany del nostre poble per portar la civilisació á totes bandes, anant á la vanguardia del progrés, caygueren los tirans, declarantse 'l poble árbitre de sos destins implantantse sa soberanía, elegintse ab lo sufragi més ampli los cárrechs públichs, com veyém al obrer asseures als escons de nostres municipis investits ab l' honrosa gramalla, com en lo democrátich Consell de Cent, com quan veyém que la voluntat del poble destrona y destitueix al rey que no respecta las lleys pel poble fetas y per lo rey juradas, fentse d' ús comú aquella celeberrima frase de que *'l rey regna, pero no gobierna*.

Y quan contemplém, senyors, que en nostra pàtria, en aquells temps de son benestar y gloria en que arreu floresqueren sa literatura, ciencias, arts, agricultura, industria y comers, ab lleys sábias, organisació de sa familia sens sufrir sos fills mil imposicions ni veures obligats per la fam, tenir d' emigrar á terras llunyas, digáu-me, senyors, ¿no ha de deelararse nostre poble fervent y constant catalanista al comparar lo gloriós passat ab lo trist present, sens oblidar també la reparació que exigeixen los fets indignes ab que aquesta felicitat li fou furtada?

L' estat en que avuy l' humanitat s' agita, aquest conjunt de pàtries d' una pessa, que pera son sosteniment fongueren l' absolutisme monarquich y la centralisació, trontollan com castells fets sobre sorra al ouer lo despertar dels pobles, que en va pretenen ab sos cants adormir-lo aquestas sirenas de la política, clamant é invocant la sagrada idea del Regionalisme, única áncora salvadora dels pobles oprimits.

¡Perqué esplicarvos l' estat de la renaixensa catalana, en aquestos últims temps! Aquesta, es filla de que 'l nostre poble després de la hecatombe del 1714 no pensá en altra cosa que viurer treballant, contribuhint aixís á la prosperitat de Catalunya, puig si alguna part d' ell se preocupava en las lluytas políticas que hi han hagut, fou solsament porque debía compendrer que era algo mes que un soldat uniformat y en renglera del estat absolut, y seguía á un partit que creya lo havia de dur á la Llibertat, y á un altra també que en sa bandera portava los mots de Rey y Pàtria. Falsa esperansa, si qui la sostenia era un descendent de nom y rassa, dels que nos havían pres vilment la llibertat derramant á rius la sanch dels bons patricis en los murs de Barcelona, en que com en Casanova y tants d' altres caygueren combatent, contra las traydoras balas del absolutisme del primer Borbó.

Mes, avuy lo nostre poble ja comensa á coneixer lo parany en que 'l feren cáurer sos tirans, y aquestos s' esparveran al véurer que 'ls hi entenen sas malifetas. Y aixís veyém, que donat l' estat de rebaixement y ruína en que 's devalla, nostre poble llenza la historia que en las escolas lo centralisme li doná, y en que s' abominava de nostra terra, fentla odiosa pera que no la coneguessen; mes avuy que ja l' entén, s' ampara ab las sanitasas ideas regionalistas que arreu s' estenen y propagan, y que en nostra pàtria ab lo nom de

Catalanisme compta ja ab bastants centres, que com murs de resistencia sostenen enlayrada sens por á las malas ratjas ponentinas la sacrosanta bandera de la llibertat catalana, y ab un estol formidable de periódichs, que com á portaveus del poble oprimit pregonan per tot las ideas catalanistas, que aixís s' anomena lo que significa lo patriotisme dels bons catalans.

Lo Catalanisme ve á demostrarnos la degeneració de nostre caràcter, efecte de las impossicions que sobre de nosaltres pesan, portadas per los polítichs de la Cort, fentnos véurer nostra esclavitut, puig que 'ns imposan una llengua que may s' ha avingut ab nostre caràcter, ni ab nostres usos y costúms, una llengua que se 'ns imposa en las escolas y en tots los actes de nostra vida y fins en los tribunals se menysprea ahont n' es preferida qualsevol d' altra que fora del territori espanyol se parli, com si fossen mes dignes de consideracions los estrangers que no sosteuen com los catalans ab sas contribucions é imposts las càrregas generals del Estat. A més ¿son tots castellans los fills nascuts en la mateixa Espanya?

Lo Catalanisme ve á assegurar la existencia de nostres successors y la propia, ve á treurer aquesta aborrida imposició de las quintas, que may existiren sota 'ls plechs de la bandera de Catalunya, ve á treurer aquesta rifa d' homes que la centralisació nos imposa en lo sí de nostras llars, fent que com á institució de forsa vágin le mes de las vegadas nostres fills, germans y parents á deféndrer las concupiscencias de quatre envejados y famolenchs, d' aixó que ab lo nom de militarisme delma y empobreix aquesta desventurada Espanya, ab que sos actes comunment se 'ls coneix ab lo nom de pronunciaments y quarteladas; pero may en realitat van nostres fills á deféndre l' honra nacional que á tothora invocan, l' honra d' aquesta pàtria d' artifici. Los catalans sempre encar que no fos aquesta sa mare verdadera, sempre l' han defonsat com entre altrás voltas en la última campanya d' Africa ab sos valents y gloriosos voluntaris, generositat que no 's te en compte, puig que si un poble nostre com Puigcerdós s' esberla, no 'ns donan una malla, y en cambi Catalunya los hi porta l' or á carretadas, com are darrerament á Consuegra y Almería. ¿Aquest es l' egoísmo dels catalans?

Lo Catalanisme al ficarse en las antigüas llotjas de la nacionalitat catalana, hi veu en ellas asseures á aquells mercaders que sols del tráfeh mercantil de la producció del pays parlavan, no com avuy en que dits establiments sols son caus ahont las familias s' hi arruinan, y en que per uns quants los grans caudals s' aclaparan, com altres tants feudalistas protegits por l' absolutisme del Estat.

Los governs no volen péndres la molestia de procurar pel be del industrial, donantli ventatjas que á son alcans estigan, ben al contrari, quant lo fabricant veu que un delegat en nom del poder públich li fa alguna visita, ja sab que no pot ser altre que algun investigador ó comissionat d' apremis, que espera lo moment oportú pera aclapararlo mes ab nous impostos.

Y no es perque no compréngan los mals; ben al contrari; quan una d' aquestas collas políticas está en oposició, ó sía, quan fan lo paper de comparsa dintre de la política, ja saben enumerarlos un per un los mals que á las regions afligeixen; lo que proba son convenciment que la actual administració es dosastrosa; mes quan tenen lo timó, es dir, quan representan de primer galán dins la comedia política, allavors no se 'n recordan y si algun cop los hi passa pel cap lo volguer arreglar alguna cosa, nos confeccionan uns tractats comercials tant dolents que venen á empitjorar los que teníam. No crech enganyarme al dir que no existeix tractat que no hagi sifut funest pera 'l pays. Quan volém combatre

alguna llei que posa en perill nostres sagrats interessos, fan tot lo que poden pera tréuer importància á las nostras manifestacions, maltractantlas y dihent que nostra veu es *egoista*, no fent cas á nostras protestas y queixas contra una llei que pera 'l poble ha de servir.

Digeume, senyors, ¿ahont s' ha vist un poble y un govern que estigan en mes completa oposició?

Salvant alguns entrebanchs y destorps, s' han arrelat un seguit d' industries que á copia de treballs s' han fet tant sólidas, que casi es impossible disòldrelas, y que si tinguéssim un bon govern que indagúes las necessitats que al industrial se presentan, nostra riquesa aumentaria considerablement mes, y d' axó ne podém donar las gracias al centralisme; no se fa tal cosa, ben al contrari, sino que 'ns dona homes per governar que may han vist un taler ni han visitat may cap fàbrica, com nos ho demostran quan venen com aucell de pás á explorar lo terreno pera buscar prosélits per obtindre 'l pressupost, quan visitan ab un pam de boca oberta los nostres centres manufacturers com Sabadell y Tarrassa fent declaracions que honran molt poch als que ab lo major cinisme pretenen ser los pares de la pátria.

Tot hom recordarà puig d' axó no fá molt temps, que al parlar ab lo senyor Cánovas un senador catalá, pera ferli veure lo desgabellat que era un projecte fiduciari, li contestá aquell ab tota franquesa:—Ja veurá á mí no 'm vingui ab números, porque no hi entench res.—Aquesta contesta la doná tot un president de Consell de ministres.

Més caldría preguntarli si hi entén en fer habilitats pera adquirir lo poder quan fá massa temps que está en l' oposició, y alló d' entaular pactes ab un partit y un altre pera engroxir sas filas, essent renyit avuy ab los millors amichs que ahir tenia, per tornarho á ser demá. Als prohoms de la política se 'ls pot preguntar també, si hi entenen gayre en fer trampas y enredos pera que suplint la voluntat del poble, surtin de las urnas los candidats, que á ells los hi convenen, ó aquells que ab un cap de fusta pegan dir sí ó nó, segons convinga á son *ilustre jefe*. Y pensar que per medi de nostras democráticas institucions, de nostres famosos gremis era 'l poble qui eligia á sos representants en un pur y legal sufragi, no com avuy que 'l que la política madrilenya 'ns regala, tan sols n' es una paròdia, fill d' aquesta conservaduría y régimen democrátich de quincalla.

Ja veyeu ahont va lo Catalanisme, aixó es; á regenerar l' administració corrompuda á treurer aquestas gabelas é impostos ab que la hisenda engarrota á tots, desde 'l mes rich al mes pobre, á que s' obri per l' industria las portas del treball, treurer á la agricultura sos impostos, y al comers proporcionarli mes amplas esferas d' acció, á que totas las manifestacions de la activitat humana sigan lliures, en una paraula, va á la llibertat, al dret de la ciutadania, al benestar, á la vida, per fer los catalans mateixos tot lo que sas necessitats demanin, pera que aixís ab vida propia, puguem cumplir mes directament nostra missió, en contribuir al colossal edifici del progrés, únich ideal á que deu aspirar l' humanitat entera.

Lo Catalanisme al volguer las pocas lleys que de la constitució de la nacionalitat catalana quedan, no creyeu que es per recular, *precisament per anar endavant, es que volém tenir vida propia*; com en un de sos discursos al poble catalá deya l' insigne J. Narcís Roca.

Mes perdoneu senyors, si ma fogositat d' entusiasme no ha parat esment en que tal volta molestava la vostra atenció, en lamentarme de lo que tots vos agreuja y que deixava de cumplir la missió que aquesta Junta de Govern en nom del *Foment Catalanista* me imposa.

Missió, que no es altra que en son nom vos dongui á tots las mes expressivas gracias. Rebeulas, donchs, vosaltres, associacions y periódichs tots, que honreu aquest acte y en particular las associacions y periódichs catalanistas germans d' apostolat, lo *Foment Catalanista* vos dona ensemps que la benvinguda la mes franca encaixada dientvos que desde ara compta ja la nostre causa ab un factor mes pera arribar á son fi, lo factor popular que convensut de que certas ideas, per segons ahont son bonas, pero no per casa nostra, y no preocupantse en formas de govern, al veurer que sa única pátria es Catalunya, s' abraça á la bandera de las quatre barras, convensut de que ab ella trobará lo bienestar que la centralisació li nega, abominant dels partits polítichs actuals, pera invocar lo Catalanisme.

Rebeu també las gracias mes expressivas tots los que, acceptant la invitació que os dirigirem haveu assistit á aquest acte, y en particular las senyoras y senyoretas ornament prehuat d' aquesta festa. Rebeulas també, tots cuants haveu contribuït, ab vostre valió concurs al acte que se s' acaba de realisar.

Y vosaltres, companys d' associació, que al ingresar en aquesta casa hi veniu ab l' intent de treballar per la salvació de Catalunya, á vosaltres no vos remercio, puig que al haver realisat aquest acte, cumpliu com á bons fills. Escampeu arreu la propaganda de nestras doctrinas com fins ara, y no 'n dupteu, que obrant aixís en dia no llunyá podrém obtindre lo dret que tenim á la vida veient complertas las prediccions del poeta....

"Poble que mereix ser lliure,
si no li donan, s' ho pren."

HE DIT

EN LA MORT DEL FELIBRE

JOSEPH ROUMANILLE.

¡Bé pots plorar, ho, terra del Mitjdía,
que Roumanill per sempre t' ha dexat!
L' Arbre del Felibritge 't portá un dia,
y al véurel ple de flors se 'n ha tornat.

¡Y quinas flors! L' una va ser Mireya,
l' altra fou Reginel, l' altre Zaní,
altres las verges de Mathieu que veyá
ballá'en rodona de son tronch diví.

Vuy sas arrels s' estenen pe 'l Mitjdía
y arribarán d' un mar al altre mar...
¡Sol provensal, fecundal tot lo dia!
¡Qu' Estiu é Hivern puga bons fruyts donar!

Sant Remí, valls del Rhon, plans del Durense,
¿del cantor vostre l' arpa d' or hont es?
¡Vestius de dol, oh vilas de Provensa,
qu' á Roumanill ja no 'l veureu may més!

¡de cor si 't ploro! ¡t' estimava tant!
Tas *Obretas* van ser lo primer llibre
hont vaig sentirte de ma terra estant.

¡Quántas nits he passat en sa lectura
al temps d' hivern vora 'l payral escó!
¡Quín batre 'l cor de goig ó de tristura
cada cop que hi llegía una cansó!

Que de nin aprenguí tas *Cansonetas*,
tas *Visionarias*, tos divins *Nadals*,
y olorí tas fragants *Margaridetas*
del feréstech Ventur pe 'ls cimerals.

¡Qu' ara hi fos á aquells días tan ditxosos!
¡Quí á ta Provensa retornar pogués
per sentir los cantars maravellosos
que, trist de mi, no sentiré may més!

Mestre anyorat, idolatrat felibre,

F. BARTRINA.

Fa uns quants días que, ab motiu del éxit que ha obtingut á Madrid l' obra trágica del eminent poeta D. Angel Guimerá, s' ha parlat en tots los tons y baix diferents aspectes en los periódichs de la ca-

pital d' Espanya, volguent calificar d' esclussivista á la literatura catalana.

A la veritat que res deu extranyarnos de la prempsa madrilenya y molt menos tractantse de literatura catalana, d' aquesta literatura vigorosa y d' espléndida volada, que fins avuy no s' han adonat de que existía y que fins al present l' havían mirada ab desdeny é indiferencia, befantla y rebaixantla, fins al extrém de haverse, los *chicos* de Madrid, enfilat á las barbas, y d' aixó no fa pas gayre temps, del insigne escriptor santanderí, llegítima gloria de la literatura castellana, D. Joseph M.ª Pereda, ab motiu d' un dels capítols de sa novela *Nubes de estío* en quin feya una hermosíssima defensa de las literaturas regionals y de la catalana en primer terme.

Y no foren sols los *chicos* los que l' emprengueren despiadament contra l' eximi novelista Pereda, que també hi prengué part molt activa la inspirada escriptora de la regió gallega D.ª Emilia Pardo de Bazán, qui per sa reconeguda ilustració y sobre tot, per esser filla d' una regió que també cultiva una d' aquestas literaturas á que 's referia Pereda, creyem que havia d' anar ab mes cuydado en aventurar conceptes que mes tart ó mes dejorn havían de resultar contraproduhents.

Y ha succehit lo que indefectiblement havia de succehir. La senyora Pardo de Bazán y ab ella alguns altres dels que mes dret han tirat en contra las manifestacions regionalistas de Catalunya, com per exemple, l' inspirat poeta D. Gaspar Nuñez de Arce, han sigut los quins durant l' estada de nostre gran trágich á Madrid D. Angel Guimerá, mes s' han desfet en elogis y han ponderat mes y mes han celebrat al autor de *Mar y Cel*, obra parida al escalf de nostre regionalisme.

Pero, com déyam, are li ha caygut un' altra taca á la nostra literatura, la taca del excludivisme. ¿Será tal vegada excludivista la literatura catalana perque cada any convida á la gran festa dels Jochs Florals á las eminencias literarias de las diferentes regions d' Espanya y fins de Fransa y Alemanyá?

A la nostra espléndida festa, als nostres Jochs Florals hi han assistit en caràcter de Mantenedors del Consistori literats de Valencia, Mallorca, de Provensa, *Madrid*, Vizcaya, Galicia, Navarra y are ultimament acaba de ser elegit Mantenedor del Consistori dels Jochs Florals, que deuen celebrar-se en Maig vinent, al mateix novelista Sr. Pereda á qui esperém veurer entre nosaltres pera donarli la coral abressada del germá y demostrarli sincerament de la manera que sab agrahir Catalunya á aquells que la respectan y consideran en lo qu' es mereix

Y d' aixó 'n diuen los madrilenys, esser excludivista.

NOVAS

Per excés d' original d' actualitat nos veyem obligats á retirar la acostumada *Secció Política*.

Lo passat dilluns tingué lloch en lo *Restaurant Colon* de Barcelona lo banquet ab que los literats y regionalistas de Catalunya obsequiaren á don Angel Guimerá per lo triomf obtingut á Madrid per la obra *Mar y Cel* traduhida al castellá per lo distingit escriptor valenciá don Enrich Gaspar. L' acte revestí escepcional importancia com se pot veurer per la ressenya qu' en fem en altre lloch d' aquest número.

Acabat lo banquet, don Angel Guimerá y un bon número de sos amichs y admiradors se dirigiren á la patriótica Associació "Lliga de Catalunya" ahont lo genial escriptor don Emili Vilanova, llegí un preciós quadret que fou molt celebrat, llegint també lo Sr. Blanch varas poesías de Guimerá.

En lo número pròxim complaurém á los abonats que ho tenen sollicitat reproduhint l' article que en *El Demócrata* de Madrid publicá D. Salvador Canals en defensa del regionalisme.

Ha mort en Barcelona D. Narcís Serra, entussiasta de las cosas de la terra y soci del "Foment Catalanista," d' aquella ciutat.

A son enterro hi assistí una numerosa representació de la esmentada societat qui li dedicá una artística corona ab llassos de color de la bandera catalana.

Nos associém al dol de la familia del finat.

Los magatzéms y despaitx que los Srs. Ponsá y Sans tenian instalats en la Rambla han sigut traslladats á l' encreuament dels carrers de Félix Amat y Blasco de Garay.

En las elecciones verificadas darrerament en la *Associació Catalanista* de Reus, quedaren elegits los Srs. següents. President, Ecm. Sr. D. Bernat Torroja; Vocals, D. Antoni Pascual Cugat, D. Francisco Capdevila y D. August Oliva y Juliá, y Secretari, D. Víctor Fargas Sanromá.

Heus aquí la tarifa mínima dels drets d' Aduanas que desde 'l primer de Febrer propinent pagarán los vins á sa entrada á Fransa, y que probablement es la que será aplicada pera Espanya:

Vins de 9'90 á 6'30 franchs hectólitro.—De 10'90 á 7'00.—De 11'90 á 8'56.—De 12'00 á 10'12.—De 13'90 á 11'68.—De 14'90 á 13'24, y de 15'90 á 14'80.

Ab la tarifa antiga han vingut pagant los vins de totas graduacions fins á 15 graus y nou décimas, 2 franchs per hectólitro.

Don Joseph Maluquer de Tirrell ha presentat al senyor Cos-Gayon, en nom de la Academia de Jurisprudencia de Barcelona, una exposició en la que 's fixan las bases, á las quals desitjan que s' enmotlli l' appendix al Códich civil en lo relatiu al Dret civil catalá.

En l'expres del dimars passá per aquesta ciutat en direcció á Barcelona l' ex-ministre de Gracia y Justicia Excm. Sr. D. Joseph Canalejas.

La Real Academia de Bonas Lletras de Barcelona ha acordat en las sevas últimas sessions imprimir per compte propi: primer; *Las Metamorfosis* d' Ovidi, traduhidas en catalá per Francesch Alegre; segon, la novela caballeresca catalana del sig'e XV titulada *Curial y Güelfa*, de la qual existeix un manuscrit en la Biblioteca nacional.

S' ha publicat lo número 274, any XII de *La Ilustració Catalana*.

Conté 'i següent sumari:

Text.—*Crónica general*, per Enrich Laporta.—*Nostres grabats*.—*J. Roumanille*, per Narcís Verdager Callís.—*En la mort de Roumanille* (poesia), per Francisco Bartrina.—*L' home just*, per J. Roumanille.—*La Torrassa*, per L. Mercader.—*Tradicions religioses de Catalunya*, per Agna de Valldaura.—*Azecament del siti d' Olot* (continuació), per Joan Pons y Massaveu.—*A Valls*, per L. García del Real.—*Notas útiles*, per R.—*Una mirada retrospectiva*, (acabament), per Gayetá Cornet y Más.—*Concerts Vidiella*, per B. B.—*Llibres rebuts*.

Grabats.—*Joseph Roumanille*.—*Puresa*, cuadro de Manuel Cusi.—*Sans: Ermita de Bellvitje; La Torrassa*; dibuixos per J. Roca.—*La prometensa*, cuadro de Joseph M. Tamburini.—*Don Pere de Braganza, ex-emperador del Brasil*.—*Don Francisco Frontera de Valldemossa*.—*Valls: Lo Pont de S. Francesch; lo Carrer dels Juheus; Fatxada de la Iglesia de Sant Joan; Campanar de la Iglesia del Carme*.—*Palma de Mallorca; La Seu y 'l Palau Real*.—*Un cementiri*, cuadro d' Ernest Soler de las Casas.—*Travallant y esperant*, per Davidson Kewles.—*La vigilia de la festa*, per J. Passos.

La Vanguardia ha publicat una carta de nostre estimat amic lo distingit escriptor alemany Sr. D. Joan Fastenrath, excitant lo zel de nostres artistas per que concorre gan á la Exposició de Bellas Arts que 's celebrarà á Munich la primavera vinent.

En la mateixa dia que la infanta donya Pau s' ha encarregat de promóurehi lo concurs dels artistes espanyols en vista de lo ben sentat que han dextat lo nom en altres exposicions allí verificadas.

Segons noticies lo distingit novelista y autor dramátich senyor Pin y Soler, publicarà aviat un tomo ab lo títol de *Calaix de Sastre; Aplech de probaturas literarias* que tindrà una colecció de articles, notas y estudis, *sueltos* ja publicats, ja inédits.

Lo jurat del Certámen del Centro de Lectura de Reus á publicat lo següent suplement de premis als consignats en la convocatoria:

"Un objecte d' art", ofert per S. M. la Reyna Regent, á "una epístola moral".

"Un objecte d' art", ofert per l' Excm. senyor don Práxedes Mateu Sagasta á "una poesia á Prim".

"Un objecte artístich", ofert per l' Excm. Ajuntament de Barcelona, á "una poesia catalana sobre la retirada de Prim de Méxich".

Impremia y Encuadernacions de J. Comas, Carrer de Colomer, 24, teléfono n.º 46.—SABADELL